

Kryptografia

Algorytmy symetryczne

dr Robert Borowiec

Politechnika Wrocławska

Instytut Telekomunikacji i Akustyki

pokój 908, C-5

tel. 3203083

e-mail: robert.borowiec@ita.pwr.wroc.pl

www: lstwww.ita.pwr.wroc.pl/~RB/

Wykład VII

2-godziny

Duże liczby

Wiek naszej planety	2^{30} lat = 2^{55} s
Wiek wszechświata	2^{34} lat = 2^{59} s
Liczba atomów w planecie	2^{170} sztuk
Liczba atomów w Słońcu	2^{190} sztuk
Liczba atomów w galaktyce	2^{223} sztuk
Liczba atomów we wszechświecie (łącznie z „czarną materią”)	2^{265} sztuk
Objętość wszechświata	2^{280} cm ³

Najważniejsze znane algorytmy symetryczne

- DES (*ang. Data Encryption Standard*)
- AES (*ang. Advanced Encryption Standard*)-od 2001 roku nowy standard szyfrowania informacji poufnych
- IDEA (*ang. International Data Encryption Algorithm*)

Inne znane algorytmy symetryczne

- Lucifer
- Madrygi
- NewDes
- Feal-N
- Redoc
- Loki
- Khuru i Khafre
- MMB
- CA-1.1
- RC-2
- RC-3
- RC-5
- SAFER
- SkipJack

Algorytm DES

ang. Data Encryption Standard

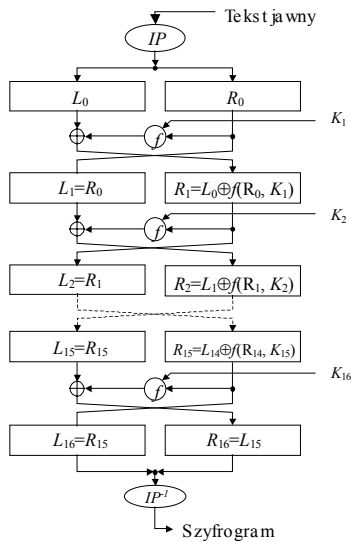
- W 1977 r Narodowe Biuro Normalizacji USA przyjęło standard szyfrowania danych.
- Algorytm szyfrowania informacji DES powstał w firmie IBM i jest rozwinięciem szyfru LUCIFER.
- Algorytm ma zastosowanie do przesyłania informacji poufnych. Szyfr Lucifer, protoplasta szyfru DES pracował z kluczem 128 bitowym. W standardzie DES przyjęto efektywny klucz 56 bitowy.

Algorytm DES

ang. Data Encryption Standard

- Jest to szyfr blokowy wykonujący operacje podstawienia oraz permutacje na 64 bitowych blokach danych wejściowych.
- Algorytm służy do szyfrowania jak i deszyfrowania informacji. Zmienia się tylko kolejność podkluczy.
- Do szyfrowania informacji używa się 16 podkluczy 48 bitowych, które są generowane na podstawie 64 bitowego klucza wejściowego. Przy czym efektywny klucz jest 56 bitowy, gdyż co 8 bit klucza wejściowego jest bitem parzystości.

Ogólny schemat blokowy algorytmu

© Robert Borowiec

Algorytm rozpoczyna się permutacją wstępną IP. Ponieważ algorytm ma być symetryczny, kończy się permutacją odwrotną.

Taka budowa algorytmu umożliwia stosowanie go zarazem do szyfrowania i deszyfrowania informacji. Z tym, że przy deszyfrowaniu informacji kolejność podkluczy jest odwrotna.

Kryptografia, Wykład VII Strona7/42

Tabela permutacji początkowej i końcowej

Tabela permutacji początkowej IP

IP							
58	50	42	34	26	18	10	2
60	52	44	36	28	20	12	4
62	54	46	38	30	22	14	6
64	56	48	40	32	24	16	8
57	49	41	33	25	17	9	1
59	51	43	35	27	19	11	3
61	53	45	37	29	21	13	5
63	55	47	39	31	23	15	7

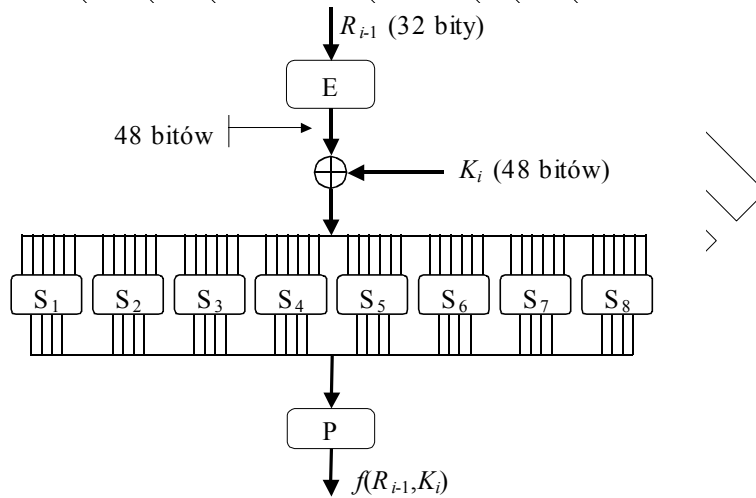
Tabela permutacji końcowej IP^{-1}

IP							
40	8	48	16	56	24	64	32
39	7	47	15	55	23	63	31
38	6	46	14	54	22	62	30
37	5	45	13	53	21	61	29
36	4	44	12	52	20	60	28
35	3	43	11	51	19	59	27
34	2	42	10	50	18	58	26
33	1	41	9	49	17	57	25

© Robert Borowiec

Kryptografia, Wykład VII Strona8/42

Obliczanie funkcji $f(R_{i-1}, K_i)$

S-bloki

- S-bloki (*ang. substitution boxes*) dokonują operacji podstawienia nieliniowego.
- Na wejście wprowadzane są bloki 6 bitowe, a na wyjściu pojawiają się bloki 4 bitowe.
- S bloki nie są liniowymi funkcjami afijnymi swojego wejścia, tzn. nie można ułożyć układu równań, z których można wyliczyć bity wyjściowe na podstawie bitów wejściowych.
- Zmiana jednego bitu wejściowego powoduje zmianę co najmniej 2 bitów wyjściowych.
- Minimalizowana jest różnica ilości występowania zer i jedynek.

Tablica stanów dla S-bloku nr 1

(każdy S-blok ma inaczej zdefiniowaną tablicę !!)

		$b_2b_3b_4b_5 \rightarrow$															
$\leftarrow a_1a_2a_3$		0000	0001	0010	0011	0100	0101	0110	0111	1000	1001	1010	1011	1100	1101	1110	1111
		(0)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)
	0000	1110	0100	1101	0001	0010	1111	1011	1000	0011	1010	0110	1100	0101	1001	0000	0111
	(0)	(14)	(4)	(13)	(1)	(2)	(15)	(11)	(8)	(3)	(10)	(6)	(12)	(5)	(9)	(0)	(7)
	0001	0000	1111	0111	0100	1110	0010	1101	0001	1010	0110	1100	1011	1001	0101	0011	1000
	(1)	(0)	(15)	(7)	(4)	(14)	(2)	(13)	(1)	(10)	(6)	(12)	(11)	(9)	(5)	(3)	(8)
	0010	0100	0001	1110	1000	1101	0110	0010	1011	1111	1100	1001	0111	0011	1010	0101	0000
	(2)	(4)	(1)	(14)	(8)	(13)	(6)	(2)	(11)	(15)	(12)	(9)	(7)	(3)	(10)	(5)	(0)
	0011	1111	1100	1000	0010	0100	1001	0001	0111	0101	1011	0011	1110	1010	0000	0110	1101
	(3)	(15)	(12)	(8)	(2)	(4)	(9)	(1)	(7)	(5)	(11)	(3)	(14)	(10)	(0)	(6)	(13)

Tablica wyboru E i permutacji P

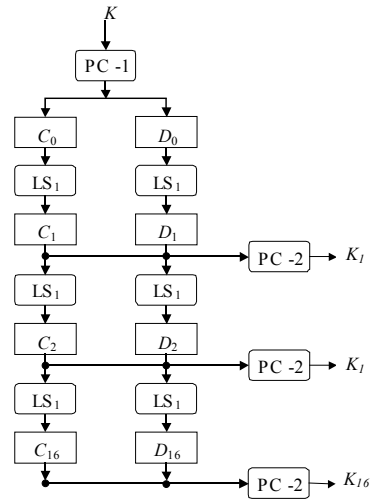
Tablica E wyboru bitów

32	1	2	3	4	5
4	5	6	7	8	9
8	9	10	11	12	13
12	13	14	15	16	17
16	17	18	19	20	21
20	21	22	23	24	25
24	25	26	27	28	29
28	29	30	31	32	1

Tablica permutacji P

16	7	20	21
29	12	28	17
1	15	23	26
5	18	31	10
2	8	24	14
32	27	3	9
19	13	30	6
22	11	4	25

Tworzenie kluczy

1. Początkowo klucz jest redukowany z 64 bitów do 56 poprzez odrzucenie bitów parzystości i.
2. Z klucza 56 bitowego tworzone jest 16 różnych kluczy 48 bitowych, które są używane w kolejnych cyklach szyfrowania.

Tworzenie kluczy

Tablica permutacji
klucza PC-1

57	49	41	33	25	17	9
1	58	50	42	34	26	18
10	2	59	51	43	35	27
19	11	3	60	52	44	36
63	55	47	39	31	23	15
7	62	54	46	38	30	22
14	6	61	53	45	37	29
21	13	5	28	20	12	4

Tablica permutacji
klucza PC-2

14	17	11	24	1	5
3	28	15	6	21	10
23	19	12	4	26	8
16	7	27	20	13	2
41	52	31	37	47	55
30	40	51	45	33	48
44	49	39	56	34	53
46	42	50	36	29	32

Ilość przesunięć połówek klucza C i D

I	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
LS	1	1	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	1

Klucze słabe w DES

Z powodu sposobu generowania podkluczy w systemie DES, istnieją:

- *4-klucze słabe*
- *12-kluczy półsłabych*

Klucze słabe - podklucze generowane w kolejnych cyklach z kluczy słabych są identyczne.

Klucze półsłabe - generują tylko dwa różne podklucze zamiast 16 różnych. Tak więc każdy podklucz jest używany w algorytmie 8 razy.

Wydajność

- Algorytm DES został zaimplementowany w postaci programowej oraz sprzętowej
 - ⇒ *Prędkość szyfrowania za pomocą układów sprzętowych wynosi 1 GBit/s (dane z 1985 r).*
 - ⇒ *Najszybsze implementacje programowe osiągnęły prędkość 14 MBit/s. (dane z 2000 roku)*

Opublikowane metody łamania szyfrów

1. Metoda siłowa -(*ang. brutal force*)
przeszukiwanie całej przestrzeni klucza
2. Kryptoanaliza różnicowa
3. Kryptoanaliza metodą kluczy powiązanych
4. Kryptoanaliza liniowa

Wyniki kryptoanalizy DES

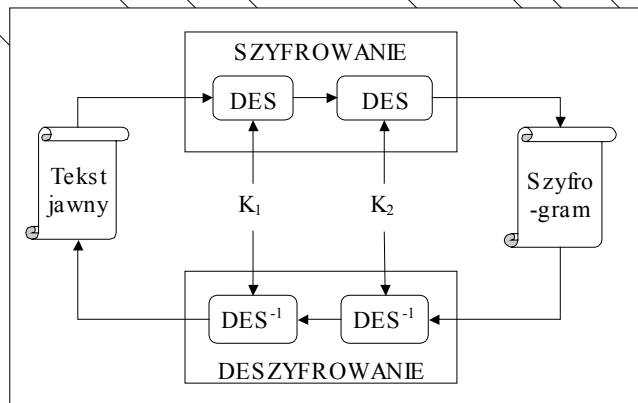
Rodzaj kryptoanalizy	Wybrane teksty jawne	Znane teksty jawne	Analizowane teksty jawne	Złożoność obliczeniowa
Brutalna	1	1 (8 Bajtów)	1	2^{56}
Różnicowa	2^{47}	2^{55} (262144 TB)	2^{36}	2^{37}
Kluczy powiązanych	2^{17*}	2^{33*} (64 MB)	b.d.	b.d.
Liniowa	b.d.	2^{47} (1024 TB)	b.d.	b.d.

* znana jest różnica pomiędzy dwoma kluczami

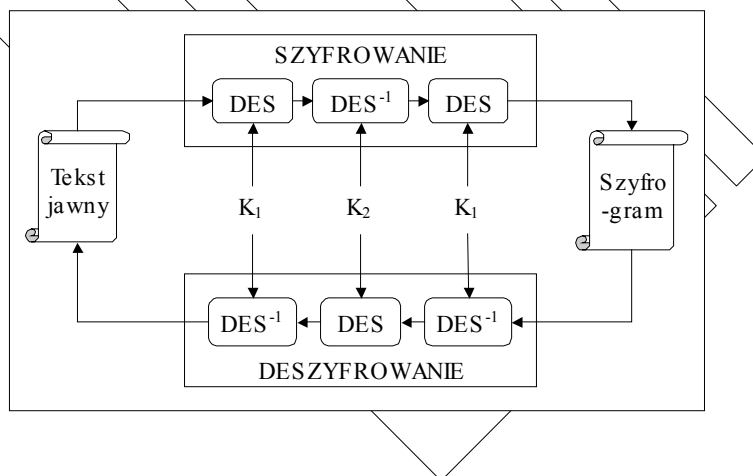
Kryptoanaliza algorytmu DES

- Według opinii kryptoanalityków z roku 1985 klucz 56 bitowy był za krótki. Nie zapewniał on bowiem odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa.
- Szyfr DES można bowiem złamać przy ataku brutalnym (*przeszukanie całej przestrzeni klucza*) z *tekstem jawnym* w ciągu jednego dnia przy zastosowaniu maszyny złożonej z 1 miliona procesorów i sprawdzającej jeden klucz w ciągu 1 μ s.
- W końcu lat 90 złamano metodą brutalną szyfr DES z kluczem 56 bitowym w ciągu 3 dni na specjalizowanej maszynie liczącej, po przeszukaniu 1/3 kluczy. Wynika z tego, że każdy szyfrogram DES na tej maszynie można złamać w ciągu 9 dni.

Podwójny DES

Potrójny DES

Narodziny standardu AES

- We wrześniu 1997 roku NIST (*ang. National Institute of Standards and Technology*) ogłosił konkurs na nowy system szyfrujący, który ma spełniać określone założenia.
- W listopadzie 2001 roku NIST (*ang. National Institute of Standards and Technology*) przyjął nowy standard szyfrowania danych AES.
- Do szyfrowania w nowym standardzie został wybrany algorytm *Rijndael* (autorstwa Joan Daemen i Vincent Rijmen)

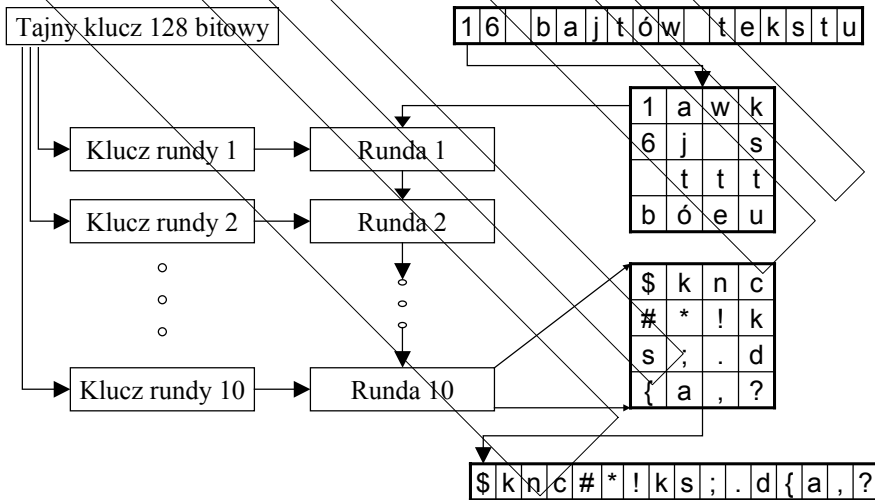
Wymagania postawione algorytmowi dla standardu AES

- ⇒ AES musi być algorytmem symetrycznym
- ⇒ Przetwarzać 128 bitowe bloki informacji
- ⇒ Pracować z kluczami 128, 192, 256 bitowymi
- ⇒ Odporny na znane metody kryptoanalityczne
- ⇒ Programowa i sprzętowa łatwość implementacji
- ⇒ Odporny na ataki metodą czasowa i poboru mocy (w przypadku kart chipowych)
- ⇒ Powinien być szybki zarówno w implementacjach programowych oraz sprzętowych
- ⇒ Małe potrzeby jeśli chodzi o zasoby systemowe
- ⇒ Wolny od opłat patentowych

Specyfikacja algorytmu AES

- Algorytm AES może pracować z kluczami o różnej długości tj.: 128, 192 i 256 bitów
- Przetwarza informację binarną w blokach o długości 128 bitów.
- Algorytm AES jest szybszy od 3DES około 4 razy. Przy programowej aplikacji AES osiąga prędkość szyfrowania 50 Mbps (dla klucza 256), podczas gdy 3DES 14 Mbps

Opis algorytmu AES dla klucza i danych o dł. 128-bitów

© Robert Borowiec

Kryptografia, Wykład VII
Strona 25/42

Właściwości algorytmu AES

- Jest odporny na znane metody kryptoanalityczne
- Jest to algorytm symetryczny. Do deszyfrowania trzeba jednak używać innego algorytmu i innych tabel

© Robert Borowiec

Kryptografia, Wykład VII
Strona 26/42

ALGORYTM IDEA

- W 1990 roku Algorytm Xuejia Lai i James Massey zaproponowali nowy algorytm szyfrowania -PES (*ang. Proposed Encryption Standard*).
- Pod aktualną nazwą algorytm IDEA zaistniał 1992r po wzmocnieniu go przeciw kryptoanalizie różnicowej.
- Obecnie jest to najlepszy algorytm dostępny publicznie (do zastosowań niekomercyjnych jest wolny od opłat).
- Stosowany jest między innymi w PGP (*ang. Pretty Good Privacy*)

ALGORYTM IDEA

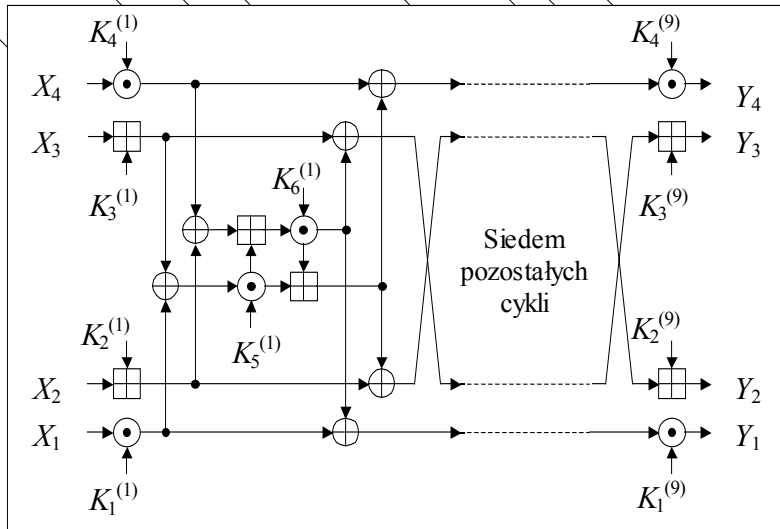
Algorytm przetwarza 64 bitowe bloki informacji i pracuje z kluczem 128 bitowym. Bazuje na :

- ⇒ mieszaniu
- ⇒ rozpraszaniu

W tym celu stosowane są operacje:

- ⇒ poelementowe dodawanie modulo 2
- ⇒ Dodawanie modulo 2^{16} (dodawanie z pominięciem przepelnienia)
- ⇒ Mnożenie modulo $2^{16}+1$ (mnożenie z pominięciem przepelnienia)

Schemat algorytmu IDEA

© Robert Borowiec

Kryptografia, Wykład VII
Strona 29/42

Kryptoanaliza algorytmu IDEA

- Algorytm IDEA jest odporny na analizę różnicową
- Atak brutalny wymaga sprawdzenia 2^{128} kluczy
- Maszyna złożona z miliarda układów scalonych, z który każdy testowałby miliard kluczy na sekundę, złamała by szyfrogram w ciągu 2^{43} lat, czyli w czasie dłuższym niż czas istnienia wszechświata

© Robert Borowiec

Kryptografia, Wykład VII
Strona 30/42

Tryby pracy szyfrów blokowych

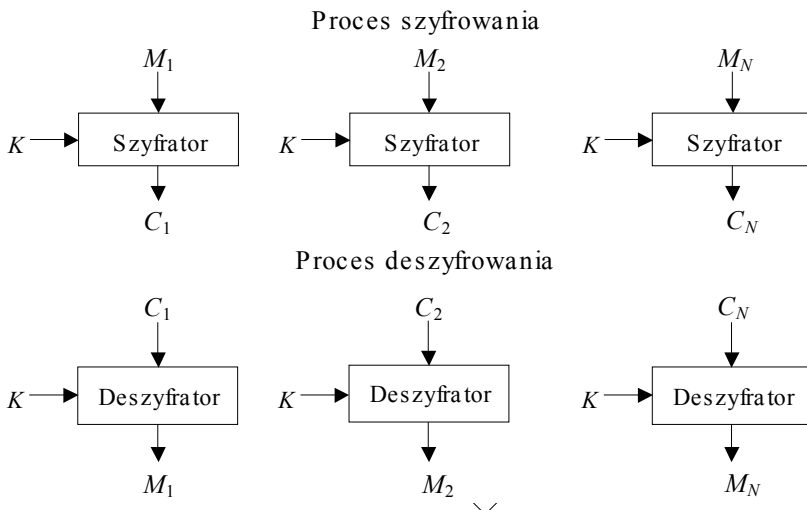
ECB -Electronic CodeBook -
elektroniczna książka kodowa

CBC -Cipher Block Chaining - wiązanie
bloków szyfrogramu

CFB -Cipher FeedBack - sprzężenie
zwrotne szyfrogramu

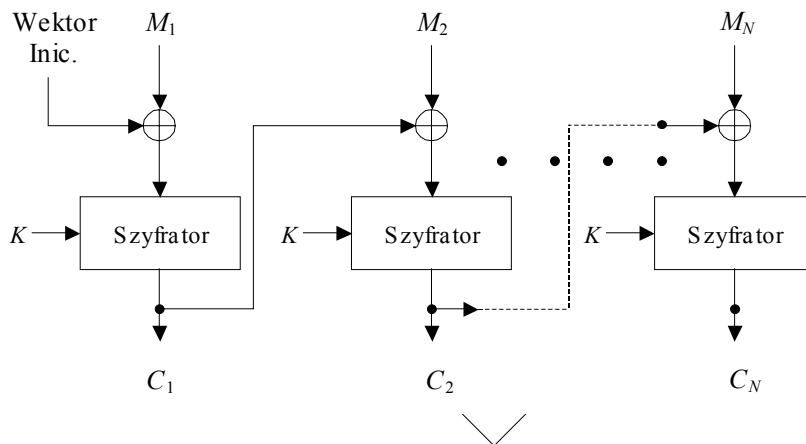
OFB -Output Feedback - wyjściowe
sprzężenie zwrotne

Elektroniczna książka kodowa (ECB)

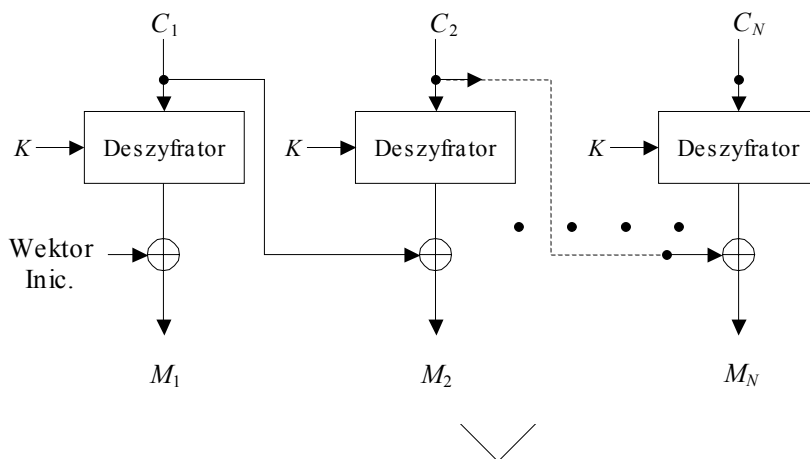
Wiązanie bloków szyfrogramu (CBC)

Proces szyfrowania

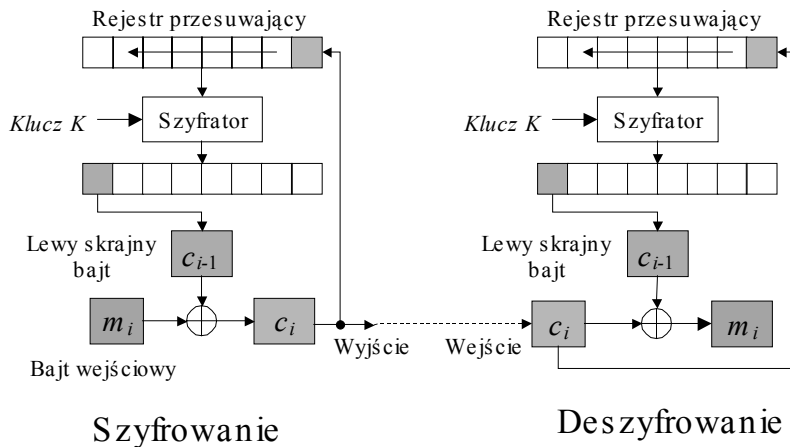
Wiązanie bloków szyfrogramu (CBC)

Proces deszyfrowania

Sprężenie zwrotne szyfrogramu

Cipher FeedBack

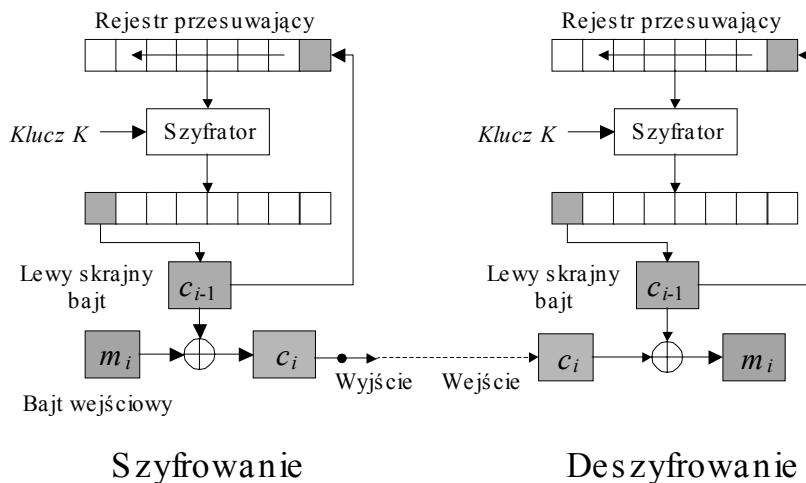

© Robert Borowiec

Kryptografia, Wykład VII
Strona 35/42

Wyściowe sprężenie zwrotne

Output FeedBack

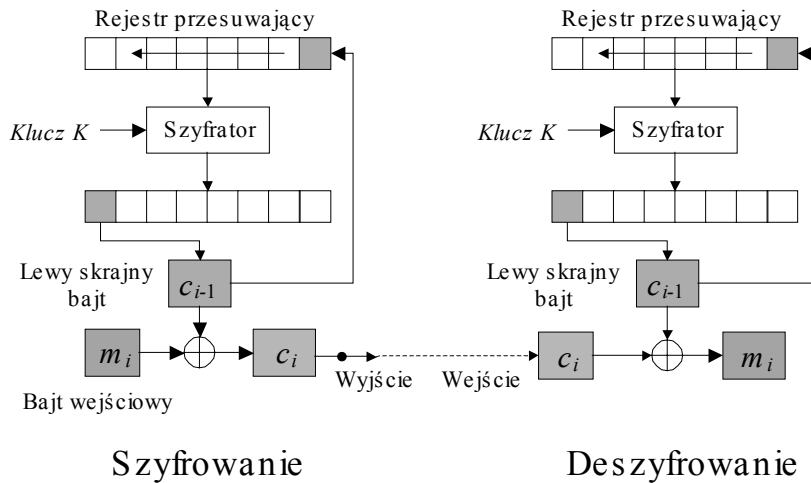

© Robert Borowiec

Kryptografia, Wykład VII
Strona 36/42

Wyjściowe sprzężenie zwrotne

Output FeedBack

© Robert Borowiec

Kryptografia, Wykład VII
Strona 37/42

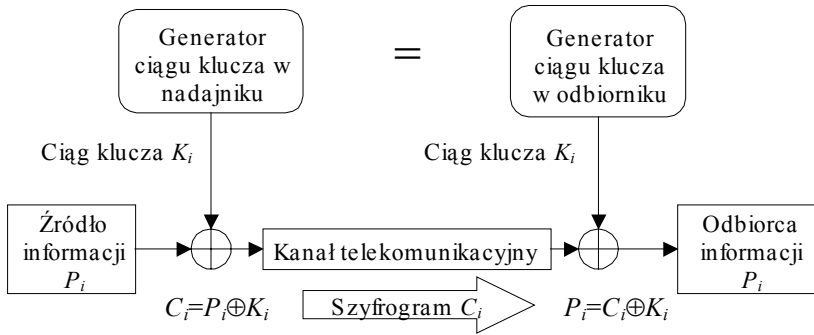
Szyfry strumieniowe

- Szyfry strumieniowe przekształcają tekst jawny bit po bicie.
- Najprostsza implementacja polega na sumowaniu XOR bitów informacji jawnej z bitami klucza.
- Deszyfrowanie odbywa się w identyczny sposób.
- Szyfry strumieniowe stosuje się w kanałach telekomunikacyjnych o dużej przepustowości

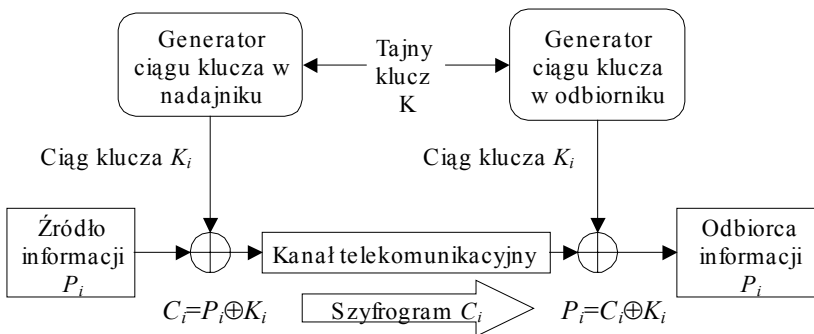
© Robert Borowiec

Kryptografia, Wykład VII
Strona 38/42

Szyfry strumieniowe

Szyfry strumieniowe

A series of parallel diagonal lines crossing the slide from the top-left to the bottom-right.

KONIEC

Dziękuję za uwagę